

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

dysleksja

☐

MHI-R1A1P-052

EGZAMIN MATURALNY Z HISTORII

Arkusz II

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 150 minut

ARKUSZ II

MAJ
ROK 2005

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 20 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Arkusz zawiera dwie części. Część pierwsza arkusza wymaga analizy materiałów źródłowych, a część druga napisania krótkiego wypracowania na jeden z podanych tematów.
3. Czynności zaplanuj tak, aby możliwe było rozwiązanie zadań z obu części arkusza w ciągu 150 minut.
4. Rozwiązania zadań zamieść w miejscu na to przeznaczonym.
5. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
6. Nie używaj korektora.
7. Błędne zapisy przekreśl.
8. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
9. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
10. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊗ i zaznacz właściwe.

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
50 punktów

Życzymy powodzenia!

Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

tylko
OKE Kraków,
OKE Wrocław

--	--	--

KOD
ZDAJĄCEGO

Temat arkusza:**Spółeczeństwo polskie XIII-XX w. – bariery społeczne i awans, mobilność i struktura społeczna.****I. HISTORIA NOWOŻYTNA - OKRES STAROPOLSKI XVI-XVIII w.****Źródło A****Tabl. Struktura stanowa ludności Korony u schyłku XVI w.**

Stany	Ogółem		Wielkopolska		Małopolska		Mazowsze		Prusy Królewskie	
	w tys.	%	w tys.	%	w tys.	%	w tys.	%	w tys.	%
Ogółem	2977,5	100,0	1016,5	100,0	983,8	100,0	679,9	100,0	297,3	100,0
chłopi	1981,3	66,6	700,3	68,9	677,6	68,9	424,4	62,4	179,0	60,2
mieszczanie	718,7	24,1	256,1	25,2	258,4	26,3	95,7	14,1	108,5	36,5
szlachta	271,8	9,1	57,4	5,6	45,7	4,6	158,9	23,4	9,8	3,3
duchowieństwo	5,7	0,2	2,7	0,3	2,1	0,2	0,9	0,1	.	.

Uwaga: dane nie obejmują Żydów, dane dla Prus Królewskich bez duchowieństwa.

[w:] *Historia Polski w liczbach*, t. I, *Państwo, społeczeństwo*, wyd. GUS, Warszawa 2003, s. 77

Źródło B**B. Paprocki, *Herby rycerstwa polskiego* (1584)**

wyd. K. J. Turowski, Kraków 1858, s. 414-416

Bartosz Paprocki (ok. 1543-1614), szlachcic, historyk i heraldyk, autor herbarza „Herby rycerstwa polskiego”.

O klejnocie (*herbie*) **Dąbrowa** starodawnym [...]. Najznaczniej od czasów dawnych wspominają różne skrypta dom **Rostkowskich**, możny w mazowieckim księstwie, z którego wiele mężów zasłużonych bywało [...]. Jan Kostka (*Rostkowski*) na Rostkowie był wieku mego także kasztelanem zakroczymskim, który z Kryską zostawił syna, męża godnego. Dom **Łosiów** starodawni i znaczni na Mazowszu, i na dobrzyńskiej ziemi. [...]. Dom **Zgierskich** na Mazowszu starodawni i znaczni, z którego idą **Kiszkowie**, w Litwie dom możny. [...] **Seczymińscy** w Prusiech dom starodawni od Starogarda. **Morawscy** w ciechanowskim powiecie. **Budzyńscy** w makowskim powiecie dom rozrodzony. **Dąbrowscy** także dom rozrodzony.

Źródło C**W. Nekanda Trepka, *Liber generationis plebeanorum* („*Liber chamorum*”)**

[Księga rodowodowa plebejów]

opr. R. Leszczyński, Wrocław 1995, s. 76, 145, 167, 330, 395

Walerian Nekanda Trepka (ok. 1583 – ok. 1640) szlachcic, genealog amator, przez wiele lat zbierał, głównie z terenu Małopolski, informacje o osobach lub rodzinach, w których szlachectwo wątpiono.

Bielecki nazwał się Jan [...]. Ten kupił Bielkę wioskę pod Stryjem circa (*około*) 1619 i Bieleckim dopiero się począł zwać, udając, że bękart był czyjsi [...].

Gniewięcki nazwał się był rzeźnik w Krakowie, który wołami kupczył [...] do Śląska. Bogaty był, a że kupił w krakowskiej ziemi Gniewięcin, z czego zwał się Gniewięckim [...].

Chroślicki nazwał się Jan, chłopski syn. Służąc u szlachty w sandomierskiej ziemi, pojął był Chroślicką, dziedziczkę spłachcia (*spłacheć* – część *jakiegoś obszaru*) jednego w Chroślicach u Skrzynna, i po tej żenie tak się nazwał. [...]

Radwańskimi zowią się Ćwiekowie [...], a że kupił ociec ich w Radwanowicach spłacheć trzy mile od Krakowa, stąd nazwał się Radwańskim.

Szadurski nazwał się miejski synek z Kalisza. Pojął w Robczycach [...] wdowę, która po mężu miała do 20 tysięcy, a że dopłatał się tak bogatego ożenienia, pomyślał udać się za szlacheccą [...].

Źródło D

J. Le Laboureur de Bleranval, *Relacja z podróży do Polski ...*, (1647)

[w:] J. A. Wilder, *Okiem cudzoziemca. Ze wspomnień cudzoziemców o dawnej Polsce*, Warszawa 1959, s. 74-76

Jean Le Laboureur de Bleranval (1623-1675), Francuz, znalazł się w orszaku towarzyszącym Marii Ludwice, żonie Władysława IV (później Jana Kazimierza), do Polski w 1646 r.

Nie ma trzeciego stanu w Polsce, gdyż lud, z wyjątkiem trzech głównych miast: Krakowa dla Polski, Wilna dla Litwy i Gdańska dla Prus, z których każde ma swoje głosy, nie bierze udziału w głosowaniu do Stanów Królestwa. Cały rząd należy do szlachty i duchowieństwa, oni panują nad gminem. Jednakże mieszczenie większych miast [...] stanowią rodzaj pośredni między szlachtą i ludem, gdyż to, co posiadają, należy wyłącznie do nich. Chłopi, którym nie przysługują żadne przywileje, nie mają prawa opuścić bez zezwolenia pana jego ziemi [...]; są oni przywiązani do ziemi i uważani za jej część. [...] Tym ostatnim (*mieszczanom w Krakowie, bogatym rzemieślnikom i kupcom, urzędnikom sądowym lub rajcom miejskim*) brak tylko miana szlachecców, gdyż mają ich minę, zamożność i obyczaje. Dążeniem wszystkich uczciwych ludzi [...] jest otrzymać szlachectwo [...].

Źródło E

Prawo o miastach z 18 kwietnia 1791 r.

[w:] *Konstytucja 3 maja 1791*, opr. J. Kowecki, Warszawa 1983, s. 111, 114-117

Artykuł I O miastach

11. Tak z urodzenia szlachcie, jako i obywatelom stanu miejskiego tym, którzy potem do zaszczytu szlachectwa przypuszczonymi zostaną, przyjęcie obywatelstwa miejskiego, w nim znajdowanie się, sprawowanie urzędów, prowadzenie wszelkiego handlu, utrzymywanie jakiegokolwiek bądź rękodzieł nic bynajmniej odtąd szkodzić ani uwłaczać nie będzie im samym ani ich następcom w tymże zaszczycie szlachectwa i prerogatyw do niego przywiązanych.

Artykuł II O prerogatywach mieszczan

4. Po odbytej dwuletniej wysłudze publicznej [...] od miast (*wybrani*) plenipotenci na następnym sejmie zaraz nobilitowani być powinni [...].

5. Wolno odtąd jest i będzie każdemu mieszczaninowi dóbr ziemskich [...] dziedzicznym prawem nabywać [...].

6. Który z mieszczan kupi całkowitą wieś lub miasteczko prawem dziedzicznym [...] na najpierwszym sejmie [...] nobilitowany zostanie.

7. Prócz tego na każdym sejmie 30 osób z mieszczan posesyje dziedziczne w miastach mających do zaszczytu szlacheckiego przypuszczonych być ma [...].

8. [...] któżby dosłużył się rangi sztabs-kapitana lub kapitana chorągwi u piechoty, a rotmistrza w pułku, mocą teraźniejszego prawa [...] (*temu*) my król *diplomata nobilitatis* [...] wydawać będziemy [...].

Źródło F

**Konstytucje Sejmu [...] za Stanisława Augusta od 1788-1792 r.
CCXCIV. Seymiki (1791)**

[w:] *Volumina Legum*, t. IX, Kraków 1889, s. 234

IV.

Miejsce i głos na seymikach mają w swoim powiecie szlachta:

Wszyscy dziedzice szlachta, jakkolwiek ze swego dziedzictwa ziemskiego, i z possessyi swoich dóbr [...] podatek do skarbu Rzeczypospolitej opłacający. [...]

V.

Głosu na seymikach nie mają:

[...] szlachta, którzy nie będą mieli którejkolwiek aktualnej possessyi [...].

VI.

Kandydatem do elekcji (*tu określenie biernego prawa wyborczego*) będzie:

Do urzędów elekcyjnych, a zatem wszelkich funkcji, kto z dziedzicznych possessyi, jakkolwiek do skarbu Rzeczypospolitej płaci podatek.

Źródło G

K. Zienkowska, *Sławetni i urodzeni. Ruch polityczny mieszczaństwa w dobie Sejmu Czteroletniego*

Warszawa 1976, s. 176-177, 179

Krystyna Zienkowska, współczesna badaczka dziejów społecznych polskiego oświecenia.

Promocje indywidualne [...] nie zmieniały modelu struktury społecznej, co najwyżej mogły wprowadzać pewne zmiany w społecznej stratyfikacji. Nie podnosiły statusu społecznych grup, z których arywiści (*karierowicze*) do stanu szlacheckiego przybywali, a raczej status ten obniżały, skoro trzeba było namaszczenia szlacheństwem, aby być oficerem, urzędnikiem w magistraturach rządowych, nie mówiąc o awansie zawodowym i udziale w życiu politycznym – słowem skoro wciąż trzeba było „zostać szlachcicem, aby móc być człowiekiem.”

II. WIEK XIX i XX - SPOŁECZEŃSTWO POLSKIE
OD ROZBIORÓW DO PIERWSZEJ WOJNY ŚWIATOWEJ

Źródło H

F. Gajewski, *Pamiętniki*

[w:] *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole*, nr 34, Warszawa 1958, s. 33

Franciszek z Błociszewa Gajewski (1792-1868), właściciel ziemski w Poznańskim, pułkownik wojsk Księstwa Warszawskiego, uczestnik powstania listopadowego.

Przyznać wypada, że rząd pruski, pomimo całej nienawiści swojej do żywiołu polskiego i chęci zniemczenia nas, przyłożył się ze swej strony do wprowadzenia większej oświaty pomiędzy Polakami. [...] Dzisiaj w Księstwie (*Poznańskim*) umie już każdy syn chłopca czytać, pisać i liczyć. Rząd też postawił dobry byt chłopów na pewniejszych nogach przez skasowanie zaciągów, a nadanie własności rolnych gospodarzom. [...] Dzisiejszy wieśniak w Księstwie idzie za własnym zdaniem, już nie zna dawnego pana swego, nie ma nic wspólnego z nim i nie odnosi się do niego przy każdej okoliczności. [...] Każdy gospodarz ma dobre konie, wóz okuty [...] a zasada godność swą na tym, że już czapki nie uchyla przed szlachcicem.

Źródło I

M. Milutin do cara Aleksandra II, Petersburg 2 stycznia 1864 r.

[w:] *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole*, op. cit., s. 38

Mikołaj Milutin (1818-1872), polityk rosyjski, od III 1864 przew. Komitetu Urządzającego do Spraw Król. Polskiego.

Tymczasem chłop kuszą już trzeci rok pochlebne obietnice [...] rewolucyjnych partii. Buntownikom udało się nawet spełnić część swoich obietnic. Powinności włościańskie, jak wspomiano wyżej, w samej swej rzeczy ustały prawie wszędzie i lud, chociaż nie dowierza trwałości tak niebywałego porządku rzeczy, przecież widocznie się traci i nie wie, co robić, przywykając stopniowo do tak korzystnego położenia. [...] Jednakże sprawa powinności i zapewnienia ziemi dla chłopów nie wyczerpuje istoty kwestii włościańskiej. Chłopi aż dotąd byli pozbawieni zarówno trwałych posiadłości, jak organizacji społecznej; i własność ziemi, i lokalna władza [...] (w postaci [...] wójta gminy [*przeważnie dziedzica wsi*]) skupiały się w ręku posiadającej szlachty. Teraz nie da się oddzielić sprawy zapewnienia ziemi dla chłopów od sprawy uchYLENIA władzy patrymonialnej.

Źródło J

A. Hertz, *Żydzi w kulturze polskiej*

Warszawa 1988, s. 100, 112-114

Aleksander Hertz (1895-1983), polski socjolog, od 1940 w USA.

W polskim systemie stanowym szlachta tworzyła kastę górną, uprzywilejowaną, niosącą na sobie charyzmę. Szlachcic był potomkiem Jafeta, płynęła w nim krew lepsza, był pod każdym względem wyższego gatunku. Folklor szlachecki wytworzył swoistą antropologię [...]. Wszystko, co nie było szlacheckie, było podlejszego gatunku. Chłop wywodził się od Chama [...] był nie tylko społecznie, ale i antropologicznie istotą kondycji niższej. Żyd oczywiście wywodził się od Sema. [...] Każda z tych grup traktowała swoją kastowość jako coś oczywistego i każda z nich godziła się z tym miejscem jakie system kazał jej zajmować. [...]

I chłop i Żyd tworzyli – różne co prawda, ale bardzo ważne – elementy systemu folwarcznego. [...] Żyd był rzemieślnikiem, był wędrownym handlarzem, był źródłem kredytu. Bardzo też często był pośrednikiem między chłopem a panem [...]. Żydzi w Polsce szlacheckiej tworzyli kastę. Organizacja kasty powstała w wiekach średnich, utrzymała się i rozwinęła przez cały czas trwania Rzeczypospolitej szlacheckiej, zachowała się i po jej upadku. [...]

Źródło K**Tabl. Ludność miejska na ziemiach polskich w latach 1870-1913**

Zabór pruski (oraz Górny Śląsk)		Królestwo Polskie		Galicja	
Rok	Procent ludności miejskiej w ogólnej liczbie mieszkańców	Rok	Procent ludności miejskiej w ogólnej liczbie mieszkańców	Rok	Procent ludności miejskiej w ogólnej liczbie mieszkańców
1871	26,4	1870	15,4	1880	17,2
1890	33,7	1890	17,7	1890	17,5
1910	43,7	1913	22,9	1910	19,8

[za:] H. Imbs, *Miasta w kulturze polskiej doby przemysłowej*,[w:] *Miasto i kultura polska doby przemysłowej*, Warszawa 1988, s. 90**Źródło L****Tabl. Robotnicy Warszawy na początku wieku XX (przed 1914 r.)
według miejsca urodzenia, generacji i działu zatrudnienia
(dane szacunkowe w procentach)**

Generacja	Dział zatrudnienia	Zbadana grupa robotników według miejsca urodzenia w procentach			
		wieś	miasta i miasteczka poza Warszawą	Warszawa	razem
I. Urodzeni w latach 50. i 60. XIX wieku	kolejnictwo	50	30	20	100
	przemysł	50	20	30	100
	budownictwo	70	15	15	100
	rzemiosło	50	40	10	100
II. Urodzeni w latach 70. XIX wieku	kolejnictwo	60	30	10	100
	przemysł	60	10	30	100
	budownictwo	30	10	60	100
	rzemiosło	40	20	40	100
III. Urodzeni w latach 80. XIX wieku	kolejnictwo	60	10	30	100
	przemysł	30	10	60	100
	budownictwo	20	20	60	100
	rzemiosło	40	10	50	100
IV. Urodzeni w latach 90. XIX wieku	kolejnictwo	20	-	80	100
	przemysł	20	20	60	100
	budownictwo	30	-	70	100
	rzemiosło	20	10	70	100

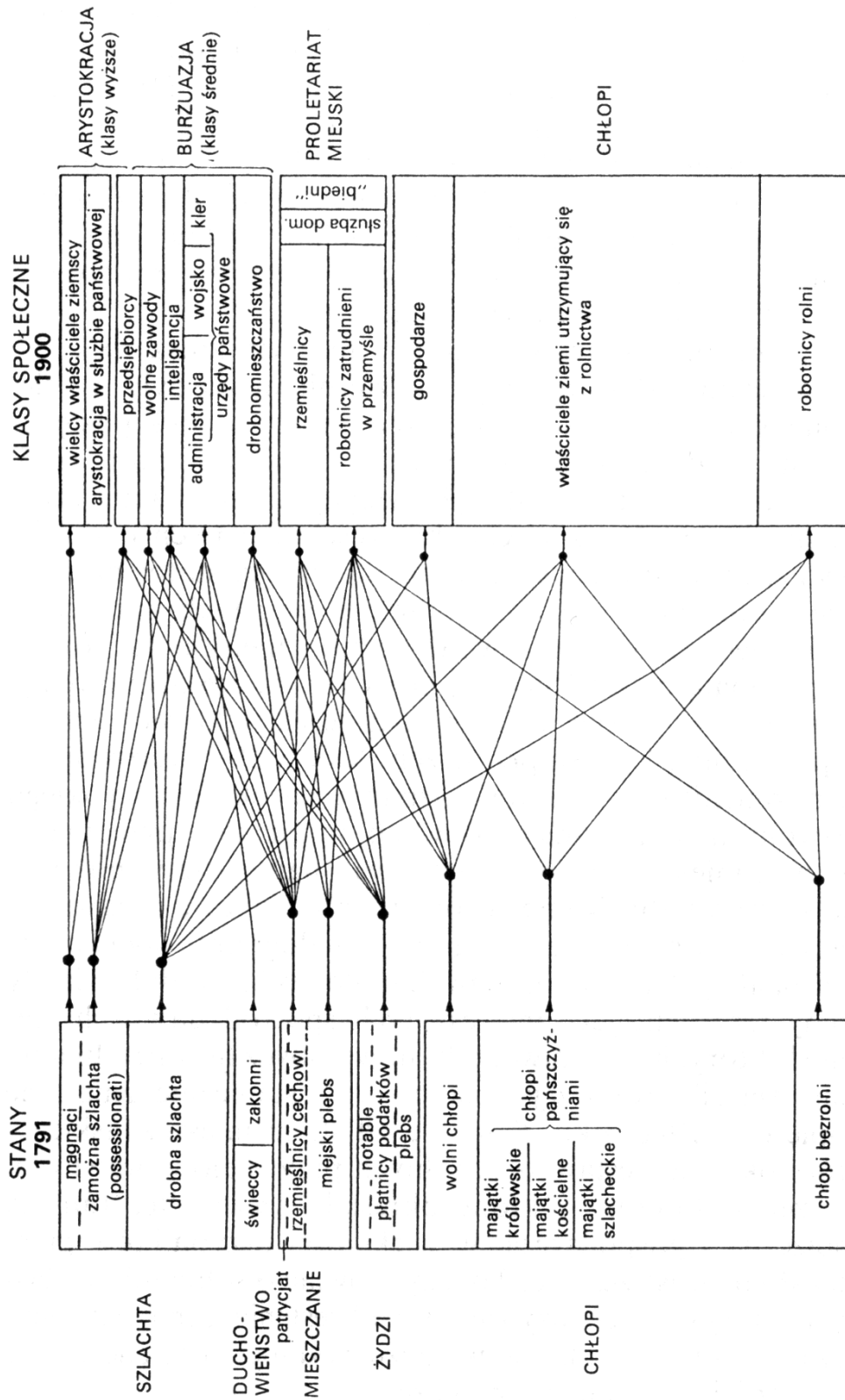
Uwaga: Autorka zbadała życiorysy 443 robotników warszawskich.[w:] A. Żarnowska, *Klasa robotnicza Królestwa Polskiego 1870-1914*, Warszawa 1974, s. 107

Źródło Ł

Schemat – proces powstawania klas społecznych w XIX wieku (według N. Daviesa)

[w:] N. Davies, *Boże igrzysko. Historia Polski*, t. II od 1795 r., Kraków 1991, s. 237

Norman Davies, ur. w 1939, brytyjski historyk.

**ZADANIA ZWIĄZANE Z ANALIZĄ ŹRÓDEŁ INFORMACJI
(30 punktów)****I. HISTORIA NOWOŻYTNA - OKRES STAROPOLSKI XVI-XVIII W.****na podstawie źródła A****Zadanie 35. (2 pkt)**

Wyjaśnij, czym różniła się struktura stanowa Mazowsza od struktury stanowej pozostałych dzielnic Korony. Podaj dwie najbardziej istotne różnice. (Nie musisz cytować danych liczbowych.)

.....

.....

.....

.....

.....

na podstawie źródeł B i C**Zadanie 36. (2 pkt)**

Wyjaśnij, jakimi intencjami kierowali się autorzy obu dzieł: Bartosz Paprocki, pisząc *Herby rycerstwa polskiego* i Walerian Nekanda Trepka, pisząc *Liber chamorum*.

Bartosz Paprocki

.....

.....

Walerian Nekanda Trepka

.....

.....

na podstawie źródła C**Zadanie 37. (1 pkt)**

Podaj dwa wyznaczniki szlachectwa, które wskazał Nekanda Trepka.

1.

.....

2.

.....

na podstawie źródeł B i C

Zadanie 38. (2 pkt)

Wyjaśnij, czy autorzy obu źródeł reprezentowali ten sam pogląd na temat wartości urodzenia (szlachectwa). Swój sąd uzasadnij.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

na podstawie źródła C

Zadanie 39. (3 pkt)

Odpowiedz, czy źródło C jest przydatne do badań nad mobilnością (ruchliwością) społeczną. Swoją odpowiedź uzasadnij, podając dwa argumenty.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

na podstawie źródeł B, C, D

Zadanie 40. (4 pkt)

Według współczesnej definicji socjologicznej, społeczeństwo otwarte to takie, w którym awans jednostkowy lub grupowy jest nie tylko w szerokim zakresie możliwy, ale silnie kulturowo oczekiwany i wymagany.

Źródła B, C i D zawierają liczne informacje, które mogą być wykorzystane przy definiowaniu społeczeństwa zamkniętego. Zaproponuj definicję społeczeństwa zamkniętego, uwzględniając wszystkie elementy zawarte w tych źródłach.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

na podstawie źródeł E, G

Zadanie 41. (2 pkt)

Wyjaśnij, czy ustawodawstwo Sejmu Czteroletniego przewidywało awans zbiorowy mieszczaństwa, czy awans indywidualny (jednostkowy), praktykowany w Rzeczypospolitej szlacheckiej przed 1791 r. Nazwij drogę awansu, jaką dawało mieszczaństwu ustawodawstwo Sejmu Czteroletniego.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 42. (1 pkt)

.....

.....

.....

.....

Zadanie 43. (3 pkt)

.....

.....

.....

.....

[illegible]

II. WIEK XIX i XX - SPOŁECZEŃSTWO POLSKIE
OD ROZBIORÓW DO PIERWSZEJ WOJNY ŚWIATOWEJ

na podstawie źródła H

Zadanie 44. (1 pkt)

Podkreśl właściwą odpowiedź.

Ludność chłopska, według źródła H,

- A. posiadała na własność ziemię, którą uprawiała, i cieszyła się wolnością osobistą.
- B. była zależna od władzy miejscowego dziedzica (poddanie osobiste), ale posiadała na własność ziemię, którą uprawiała.
- C. została oczynszowana i nadal nie posiadała ziemi na własność.
- D. cieszyła się wolnością osobistą, ale nie posiadała na własność ziemi, którą uprawiała.

na podstawie źródła I

Zadanie 45. (1 pkt)

Podkreśl właściwą odpowiedź.

Milutin sugeruje carowi, by

- A. chłopom nadano wolność osobistą, ale bez ich uwłaszczenia.
- B. utrzymano władzę miejscowego dziedzica (poddanie osobiste) i oczynszowano chłopów.
- C. oczynszowano chłopów i zniesiono ich poddaństwo.
- D. nadano chłopom ziemię na własność i zniesiono ich poddaństwo.

na podstawie źródła J

Zadanie 46. (1 pkt)

Podkreśl właściwą odpowiedź.

Charakteryzując polskie społeczeństwo doby przedrozbiorowej i XIX stulecia, Aleksander Hertz użył terminu kasta w znaczeniu warstwy społecznej

- A. zamkniętej, ograniczonej do wyraźnie ustalonego grona ludzi, do którego dostać się można tylko przez urodzenie.
- B. nie różniącej się jednostkowymi i zbiorowymi szansami osiągnięcia cenionych dóbr (bogactwa, władzy, edukacji itp.).
- C. obejmującej osoby o podobnej sytuacji własnościowej (zwłaszcza w zakresie posiadania środków produkcji, czyli kapitału).
- D. nie zróżnicowanej pod względem obyczajów i poziomu życia.

W zadaniach: 47, 48 i 49 proszony jesteś o komentarz do materiału statystycznego. Odpowiadając, **odwołaj się do wiedzy pozaźródłowej**.

na podstawie źródła K

Zadanie 47. (1 pkt)

Powyższa tabela ilustruje przyrost ludności miejskiej na ziemiach polskich.

Podaj, które dwa miasta w największym stopniu zaważyły na wzroście ludności miejskiej Królestwa Polskiego w latach 1870-1913.

.....

.....

na podstawie źródła K

Zadanie 48. (1 pkt)

Wyjaśnij, co było przyczyną tak znacznej różnicy w odsetku ludności miejskiej między zaborem pruskim (wraz z Górnym Śląskiem) a Galicją.

.....

.....

.....

.....

na podstawie źródła L

Zadanie 49. (1 pkt)

Powyższa tabela ilustruje pochodzenie robotników Warszawy.

Wyjaśnij, dlaczego wśród robotników warszawskich czynnych zawodowo przed 1914 r. urodzeni w latach 50. i 60. XIX wieku w zdecydowanej przewadze pochodzili ze środowiska wiejskiego.

.....

.....

.....

.....

na podstawie źródła Ł oraz wiedzy pozaźródłowej

Zadanie 50. (4 pkt)

Podaj cztery przyczyny procesu, który przedstawia schemat brytyjskiego historyka Normana Daviesa.

1.

.....

.....

.....

2.

.....

.....

.....

3.

.....

.....

.....

4.

.....

.....

.....

ZADANIE ROZSZERZONEJ ODPOWIEDZI (20 punktów)

Zadanie 51. (20 pkt)

Zadanie zawiera dwa tematy. Wybierz jeden z nich do opracowania.

Temat I

Scharakteryzuj przemiany, jakie dokonały się w społeczeństwie polskim od początku XIII do końca XV wieku.

Poniższy tekst może stanowić inspirację dla Twojej wypowiedzi.

Jan Tyszkiewicz, *Człowiek i środowisko w Polsce XIII-XV wieku*

[w:] Jan Tyszkiewicz, *Geografia historyczna Polski średniowiecznej. Zbiór studiów*, Warszawa 2003, s. 135

Jan Tyszkiewicz (ur. 1939 r.), historyk, mediewista.

Od XIII wieku książęta polscy zaczynają ograniczać wolny przepływ osadników wiejskich. Po przemianach spowodowanych najazdami tatarskimi i procesem kolonizacji na prawie niemieckim, zaczęła się ustalać nie tylko warstwa wieśniacza, ale również warstwa rycerska. Formowanie się monarchii stanowej w XIV-XV wieku zbudowało bariery prawne i zwyczajowe pomiędzy podstawowymi grupami społecznymi: chłopstwem, mieszczaństwem i rycerstwem-szlachtą.

Temat II

Scharakteryzuj przemiany, jakie dokonały się w społeczeństwie polskim w okresie Polski Ludowej.

Poniższy tekst może stanowić inspirację dla Twojej wypowiedzi.

Jakub Karpiński, *Trzecia niepodległość. Najnowsza historia Polski*, Warszawa 2001, s. 16

Jakub Karpiński (1940-2003), socjolog, autor prac o najnowszej historii Polski.

Komunizm jako ideologia przewidywał zmiany społeczne na wielką skalę. Jak zwykle bywa z zamiarami wielkich przekształceń społecznych, tylko część zamierzonych zmian realizowano. Władze komunistyczne głosiły, że ich celem jest budowa nowego społeczeństwa, ale jednym z podstawowych celów, rzeczywiście osiągniętych w komunizmie, było rozszerzanie i umacnianie władzy grupy rządzącej i jej instytucji oraz związane z tym niszczenie instytucji politycznych i gospodarczych, które mogłyby z władzą komunistyczną konkurować, ograniczać ją lub osłabiać.

Wybieram temat:

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS